

Gemeente Helmond

Accountantsverslag

Boekjaar 2015

BAKER TILLY
BERK

2

VERTROUWELIJK

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Helmond

Breda, 2 juni 2016

Betreft: Accountantsverslag bij de jaarrekening 2015

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2015 van uw gemeente afgerond. In dit accountantsverslag informeren wij u over onze bevindingen.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Helmond voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermede van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly Berk N.V.

drs. R. Opendorp RA
Partner

drs. R.G. de Kort RA
Senior manager

Inhoudsopgave

3

1. Inleiding
2. Accountantscontrole
3. Overige dienstverlening en onafhankelijkheid accountant
4. Kwaliteit verslaggeving
5. Decentralisaties
6. Grondexploitatie
7. Financiële positie en resultaat
8. Single Information Single Audit (SiSa)
9. Aandachtspunten vanuit de rekenkamercommissie
10. Opvolging actiepunten uit de managementletter
11. Actuele ontwikkelingen

Uw contactpersonen:

drs. R. (Rik) Opendorp RA

Partner

E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

drs. R.G. (Rachel) de Kort RA

Senior manager

E: r.dekort@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.

Heerbaan 44 – 48

4817 NL BREDA

Postbus 3814

4800 DV BREDA

T: 076 – 525 00 00

1. Inleiding

In dit accountantsverslag doen wij verslag van de uitkomsten van ons onderzoek naar de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de lasten en baten en de activa en passiva in de jaarrekening 2015.

2. Accountantscontrole

2.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2015 van de gemeente Helmond te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de in het controleprotocol vastgelegde marges. De maximaal toe te passen marges zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2015 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 3.710.000) en voor onzekerheden 3% (€ 11.130.000) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

In het accountantsverslag worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de door u vastgestelde rapportagetolerantie (opgenomen in het controleprotocol) overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening door uw Raad gerapporteerd.

2. Accountantscontrole (vervolg)

2.2 Geconstateerde niet-gecorrigeerde afwijkingen

Naar aanleiding van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij de volgende afwijkingen en/of onzekerheden geconstateerd die de in hoofdstuk 2.1 genoemde rapporteringstolerantie overschrijden:

- Inkopen en aanbestedingen: twee opdrachten verstrekt met opdrachtwaarde boven het drempelbedrag van een Europese aanbestedingen die niet Europees zijn aanbesteed. Totaal financieel belang € 574.000 (afwijking). Voor verdere details verwijzen wij naar paragraaf 2.7.
- Persoonsgebonden budgetten: onzekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de bestedingen door de SVB. Totaal financieel belang € 6.790.000 (onzekerheid). Voor verdere details verwijzen wij naar hoofdstuk 5.
- Zorg in natura: onzekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de lasten van cliënten met ingangsdatum indicatie van 1 januari 2015 Totaal financieel belang € 265.000 (onzekerheid). Voor verdere details verwijzen wij naar hoofdstuk 5.

2.3 Strekking controleverklaring 2015

Bij de jaarrekening over boekjaar 2015 zullen wij een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid waarvan de oordeelparagraaf als volgt luidt:

"Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Helmond een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten alsmede de balansmutaties over het boekjaar 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder de gemeentelijke verordeningen, die in het door het College van Burgemeester en Wethouders vastgestelde normenkader zijn vastgelegd".

In de controleverklaring nemen wij een paragraaf op waarin wij aandacht vragen voor de uitgangspunten, risico's en onzekerheden waardering grondexploitatie met een verwijzing naar de in de jaarrekening opgenomen toelichting op pagina 178 en verder. Wij gaan bij ons voorgenomen oordeel er vanuit dat de jaarrekening en de prognoses waar deze op is gebaseerd niet zullen worden gewijzigd.

Hierbij gaan wij er vanuit dat de jaarrekening en de prognoses waar deze op is gebaseerd niet zal worden gewijzigd.

2.4 Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op Artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting, via de verordening op het financieel beheer en het controleprotocol.

Het systeem van budgetbeheer en –bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de Raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door de commissie BBV is uitgebracht. Een belangrijke inhoudelijke aanvulling betreft de vaststelling, dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de Raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. Voorbeelden hiervan zijn: kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

Daarnaast moet de accountant in het accountantsverslag deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde te stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en de Raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

2.4 Begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

In de jaarstukken 2015 legt het College in het overzicht van baten en lasten en toelichting daarop verantwoording af over de realisatie van de lasten en baten ten opzichte van de begroting.

Wij constateren dat er op programma's 8 en 13 sprake is van een overschrijding van de begrote lasten.

Programma	Overschrijding van de lasten	Onrechtmatigheid, telt niet mee	Onrechtmatigheid, telt wel mee
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 3.923.000	€ 3.923.000	-
13. Bestuur en organisatie	€ 4.471.000	€ 4.471.000	-

De overschrijding op programma 8 is het gevolg van de overname van de activiteiten van de voormalige Grond Exploitatie Maatschappij Suytkade C.V per 29 december 2015. Dit past binnen het gemeentelijke beleid. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd in januari 2016.

De overschrijding op programma 13 heeft voor € 1,7 miljoen betrekking op de doorbelasting op de kostenplaatsen. Op totaalniveau is geen overschrijding op de kostenplaatsen. Voor € 2,6 miljoen wordt overschrijding veroorzaakt door investeringen met maatschappelijk nut. Hier staat een door de gemeenteraad goedgekeurde onttrekking uit de reserves tegenover. Dit is opgenomen in het door de raad goedgekeurde investeringsprogramma.

Voor de verdere details van de overschrijdingen verwijzen wij naar de toelichting op pagina 194 en 195 in de jaarrekening.

Kredietoverschrijding

In 2015 heeft een overschrijding van € 57.000 plaatsgevonden van het krediet dat beschikbaar is gesteld voor "asbestsanering kasteel". De gemeenteraad heeft ingestemd met deze investering vooruitlopend op de toekenning van het definitieve investeringskrediet. Daarnaast heeft overschrijding van het krediet voor operationele programma riolering plaatsgevonden van € 318.000. Deze overschrijding worden gecompenseerd door de dekking vanuit de voorziening riolering. Beide overschrijdingen leiden hierdoor niet tot een onrechtmatigheid.

2.5 Verslaggevingsgrondslagen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2015 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van uw gemeente.

2.6 Schattingen

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat de organisatie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het college. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld.

De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijkste schattingen	Beoordeling	Toelichting
Waardering van voorraden (inclusief grondexploitatie)	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorraden (inclusief de uitgangspunten voor verliesvoorzieningen). In de controleverklaring nemen wij een paragraaf op waarin wij aandacht vragen voor de uitgangspunten, risico's en onzekerheden waardering grondexploitatie met een verwijzing naar de in de jaarrekening opgenomen toelichting op pagina 178.
Waardering van de vorderingen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de vorderingen.
Waardering van de voorzieningen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorzieningen.
Waardering transitoria gerelateerd aan Jeugdhulp en WMO	Niet akkoord	Voor zowel Zorg in Natura als PGB hebben wij een onzekerheid in controle opgenomen, die mogelijk gevolgen kan hebben voor de transitoria. Zie hoofdstuk 5 voor de detailbevindingen.

2.7 Bevindingen uit de eindejaarscontrole

Naleving wet schatkistbankieren

Gemeente Helmond mag volgens de wet schatkistbankieren in 2015 € 2,8 miljoen buiten 's Rijks schatkist houden. In het vierde kwartaal 2015 is dit drempelbedrag overschreden met € 0,1 miljoen. Dit betreft een formele onrechtmatigheid en heeft geen gevolgen voor ons oordeel.

Inkopen en aanbestedingen

Uit de controle op de inkopen blijkt dat voor twee verstrekte opdrachten met een opdrachtwaarde boven de Europese drempel van € 207.000 geen Europese aanbesteding heeft plaats gevonden. De geconstateerde afwijking van totaal € 574.000 nemen wij mee in onze evaluatie van het rechtmatigheidsoordeel.

3.1 Overige dienstverlening en onafhankelijkheid accountant

Baker Tilly Berk heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly Berk. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly Berk en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly Berk en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- rotatie van partners op de opdracht.

Wij zijn van mening dat wij in relatie tot uw organisatie onafhankelijk, in overeenstemming met de ViO (Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants), hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

3.2 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240.

“De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten”.

Het College is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het College is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's. Wij hebben geen leemten geconstateerd vanuit onze controle.

Volledigheidshalve wijzen wij erop dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

4. Kwaliteit verslaggeving

4.1 Jaarverslag

De jaarverantwoording 2015 bestaan uit "het jaarverslag" en de "jaarrekening". Deze stukken zijn in één boekwerk opgenomen.

De programmaverantwoording en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar.

De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting zoals in het boekwerk "jaarverantwoording 2015" opgenomen.

De inhoud van het jaarverslag hebben wij 'marginaal getoetst'. Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid (en volledigheid) van de informatieverstreking in het jaarverslag.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening.

4.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is op 1 januari 2014 in werking getreden. De WNT stelt maxima aan de bezoldiging van topfunctionarissen. In de WNT wordt het begrip topfunctionaris nader gedefinieerd; het wetsvoorstel 'Aanpassingswet WNT' benadrukt dat alleen sprake is van een topfunctionaris als sprake is van leidinggeven aan de gehele organisatie. In de WNT worden ook maxima aan bezoldiging van de topfunctionaris gesteld (2015: € 178.000; 2014: € 230.474). De bezoldiging van topfunctionarissen in deeltijd of met een aanstelling korter dan 12 maanden in een boekjaar, wordt omgerekend naar een voltijdsbezoldiging. De WNT bevat een openbaarmakingsverplichting van de bezoldiging van topfunctionarissen via de jaarrekening van de organisatie en inzending aan de (vak)minister. Voor andere functionarissen geldt alleen een openbaarmakingsverplichting bij overschrijding van de bezoldigingsnorm.

In de jaarrekening van gemeente Helmond over boekjaar 2015 is op juiste wijze rekening gehouden met de bepalingen uit de WNT.

5. Decentralisaties

5.1 Algemeen

In 2015 is het takenpakket van de gemeente als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein flink uitgebreid. Voor de uitvoering van deze taken heeft de continuïteit van de zorgverlening voorop gestaan. In de sector is de afgelopen periode veelvuldig gecommuniceerd over de verantwoording inzake het sociaal domein. Hierbij hebben onder andere de NBA en de VNG meerdere brieven uitgebracht over de problematiek en de stand van zaken. Daarnaast heeft minister Plasterk de Tweede kamer intensief geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Ook in onze managementletter is dit aan de orde geweest. De problematiek voor de jaarrekening uit zich in onzekerheden wat mogelijke gevolgen (onzekerheden in de lasten) kan hebben voor jaarrekening van de gemeente. De belangrijkste onzekerheden bestaan uit:

- declaraties van zorgaanbieders zijn nog niet volledig ontvangen (getrouwheid). Hierdoor blijven er onzekerheden met betrekking tot de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de lasten en verplichtingen in de jaarrekening;
- Er is vanuit de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) geen zekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten (hierna: PGB's),
- Baten uit eigen bijdrage via het CAK zijn niet volledig.

Voorgaande heeft betrekking op de baten en lasten binnen het sociaal domein, programma 3 "Zorg en welzijn" en programma 4 "Jeugd en onderwijs".

De onzekerheid die voortvloeit uit de bovenstaande punten werkt door in de jaarrekening van de gemeente Helmond. De knelpunten omtrent de verantwoording van zorgkosten zijn van toepassing op alle gemeenten in Nederland.

5.2 Situatie decentralisaties Helmond

De zorgtaken uit de decentralisaties worden uitgevoerd door de afdeling Zorg & Ondersteuning. Deze afdeling heeft veel werk verricht om de getrouwheid en rechtmatigheid van de transactiestromen binnen de WMO en de Jeugdwet vast te stellen. Wij hebben de werkzaamheden van afdeling Zorg & Ondersteuning diepgaand getoetst en geconcludeerd dat in de financiële verantwoording geen fouten zitten. Wel hebben wij twee onzekerheden in de controle geconstateerd, te weten:

Persoonsgebonden budgetten

Ten tijde van het afgeven van deze controleverklaring is vanuit de Auditdienst van de Sociale Verzekeringsbank nog geen zekerheid verkregen over de juistheid en rechtmatigheid van de bestedingen ten laste van de persoonsgebonden budgetten. Door de afdeling Zorg & Ondersteuning heeft afstemming plaatsgevonden met de SVB over de beschikkingen die volgens beider administraties zijn afgegeven en de voorschotten die betaald zijn. Daar zijn geen onverklaarbare verschillen uit naar voren gekomen. Daarnaast heeft afdeling Zorg & Ondersteuning analyses uitgevoerd op de bestedingen door de afstemming met aanvraagformulieren.

5. Decentralisaties

5.2 Situatie decentralisaties Helmond (vervolg)

Door het ontbreken van de zekerheid vanuit de Auditdienst van de Sociale Verzekeringsbank kan onvoldoende zekerheid worden verkregen over de lasten. Vanuit de Auditdienst is aangegeven dat de onzekerheid voorlopig op 50% is bepaald voor de landelijke uitgaven inzake de PGB's (dit betreft formele en materiële onzekerheden waarbij geen splitsing is aangegeven). Op korte termijn verwacht de Auditdienst met de definitieve bevindingen uit de controle te komen. Op basis van de aanvullende controles die door afdeling Zorg & Ondersteuning zijn uitgevoerd zijn wij van mening dat de werkelijke financiële onzekerheid lager zal uitvallen. Aangezien wij dit effect niet kunnen kwantificeren hebben wij het percentage van de Auditdienst als onzekerheid in ons oordeel betrokken.

Zorg in Natura

Bij onze controle hebben wij geconstateerd dat niet alle cliënten waarvoor zorg is betaald in de cliëntenadministratie zijn opgenomen. Door de afdeling Zorg & Ondersteuning is van deze cliënten informatie opgevraagd bij de zorgaanbieders maar niet alle zorgaanbieders hebben aanvullende documentatie aangeleverd. De afdeling Zorg & Ondersteuning heeft de lasten die gekoppeld zijn aan deze cliënten met ingangsdatum zorg na 1 januari 2015 afgekeurd. Voor cliënten met ingangsdatum 1-1-2015 is dit niet gedaan, omdat afdeling Zorg & Ondersteuning er vanuit gaat dat dit overgangsccliënten zijn die in 2015 recht hebben op zorg op basis van een indicatiestelling die in 2014 onder de AWBZ is toegekend en waarvan de duur nog doorloopt in 2015. Voor deze cliënten geldt dat deze, als gevolg van de overgang van de AWBZ naar de WMO en Jeugdwet met ingangsdatum 1 januari 2015 zijn ingevoerd in de cliëntenadministraties van zorgaanbieders. Bij de productieregistraties van zorgaanbieders waarmee wel afstemming heeft plaatsgevonden blijkt dat in deze registraties de overgangsccliënten ook met ingangsdatum 1 januari 2015 zijn opgenomen. Hierdoor is het aannemelijk dat dit ook geldt voor de cliënten waarvan geen afstemming heeft plaatsgevonden met de zorgaanbieders. Aangezien wij dit niet kunnen vaststellen hebben wij de maximale onzekerheid bepaald op 25% van deze lasten, te weten € 265.000.

6. Grondexploitatie

In het kader van de controle van de jaarrekening hebben wij de projecten gecontroleerd. De boekwaarde (balanswaarde) van de voorraden is als volgt te specificeren:

Bedragen in 1.000	Boekwaarde 31/12/14	Voorziening 31/12/14	Balanswaarde 31/12/14	Boekwaarde 31/12/15	Voorziening 31/12/15	Balanswaarde 31/12/15
Onderhanden werk	199.583	84.328	115.255	235.392	77.779	157.613
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	1.591	0	1.591	0	0	0
Gereed product (percelen)	3.888	1.531	2.357	5.104	1.448	3.656
Totaal	205.062	85.859	119.203	240.496	79.227	161.269

Beoordeling afwijking boekwaarde

De mutatie op de boekwaarde van de voorraden wordt met name veroorzaakt door:

- Een vrijval van de voorziening verlieslatende complexen (excl. Suytkade) van € 22,8 miljoen als gevolg van aanpassing van de parameters inflatiecorrectie op kosten en opbrengsten en aanpassing van de grondprijs sociale huur. De grootste mutatie op de voorziening betreft een vrijval van de voorziening binnen Brandevoort II van € 20 miljoen;
- Toename boekwaarde is het gevolg van uitgevoerde activiteiten binnen de projecten enerzijds (impact € 8 miljoen) en toevoeging project Suytkade als gevolg van de volledige overname activiteiten van GEM Suytkade (impact € 7,3 miljoen);
- Tussentijdse winstneming op drie projecten van totaal € 3,5 miljoen.

Bij de beoordeling van de projecten is enerzijds van belang of de lasten juist en de baten volledig zijn verantwoord. Daarnaast is de waardering van belang. Op het moment dat de gemeente inschat dat het project met een verlies wordt afgesloten, is een voorziening gevormd.

Beoordeling parameters

In 2015 zijn de kostprijscalculaties geactualiseerd door de gemeente. De uitgangspunten voor deze actualisatie hebben wij beoordeeld. De uitgangspunten zijn voor het toe te rekenen rentepercentage 3,25% (ongewijzigd t.o.v. vorig jaar). Het rentepercentage is in lijn met de norm die door de Provincie is gesteld. De kostenstijging is ten opzichte van vorig jaar verlaagd van 2% naar 1,5%.

Voor het eerst sinds jaren heeft de gemeente Helmond een opbrengstenstijging gehanteerd in de GREX-calculatie, en wel vanaf 2018. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met landelijke ontwikkelingen en wat wij bij andere gemeenten zien. De uitgangspunten zijn aanvaardbaar. **Wij wijzen u er wel op dat onder de vernieuwde BBV de richttermijn is dat voor maximaal 10 jaar gecalculeerd mag worden met deze veronderstellingen. Dit heeft met name effect op de calculatie van Brandevoort II gezien de looptijd tot 2031 waarbij indexactie nu is toegepast. Het vernieuwde BBV geeft de mogelijkheid aan gemeenten om gemotiveerd af te wijken van de richttermijn van 10 jaar indien dit ook door de Raad is geautoriseerd in begroting en de jaarstukken en voorzien zijn van risico-beperkende beheersmaatregelen. De gemeente heeft aangegeven dat dit momenteel wordt onderzocht en uitgewerkt in aanloop naar de programmabegroting 2017 en de BERAP's in 2016.**

Overheveling complexen naar voorraad gereed product

In 2015 zijn de projecten Smalstraat en Varenschut II overgeheveld vanuit respectievelijk onderhanden werk en niet in exploitatie genomen gronden, naar voorraad gereed product omdat ontwikkeling van de plannen stil staat c.q. niet meer doorgaat. **Wij attenderen u erop dat deze gronden, tezamen met de andere percelen die onder voorraad gereed product staan, volgens de vernieuwing BBV vanaf boekjaar 2016 onder de investeringen met economisch nut verantwoord moeten worden. Indien gekozen wordt om geen specifieke bestemming toe te kennen of de objecten te verkopen dan hoeft er geen reclassificatie plaats te vinden.** Wij hebben vastgesteld dat de waardering van deze twee projecten geschiedt tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Toelichting grotere projecten

Hiernavolgend lichten wij de 3 grootste projecten toe.

Brandevoort II

Het project heeft een boekwaarde ultimo 2015 van € 156 miljoen. De verwachting is dat het project sluit met een verlies tegen contante waarde van € 33 miljoen. Hiervoor is een voorziening gevormd. De grootste mutatie binnen de onderhanden werkpositie wordt veroorzaakt door de afname van de voorziening op Brandevoort II met € 20,4 miljoen naar € 33 miljoen ultimo 2015. De verklaring voor deze afname wordt met name verklaard door veranderingen in de reeds genoemde parameters:

- * Opbrengstenstijging vanaf 2018 met 1,5% per jaar (effect € 19,4 miljoen contante waarde);
- * Verlaging kostenstijging van 2% naar 1,5%, (Effect € 3,6 miljoen contante waarde).

De nog te realiseren kosten bedragen ca. € 114,3 miljoen (reeds gerealiseerd ca. € 217,4 miljoen). De nog te realiseren opbrengsten bedragen ca. € 265,2 miljoen (reeds gerealiseerd va. € 61,1 miljoen).

Door de gemeente is een position paper opgesteld waarin de projectcalculatie in detail is beoordeeld. Wij hebben deze position paper beoordeeld en geconcludeerd dat deze een betrouwbare weergave van het project geeft. De waardering van het project is aanvaardbaar.

Suytkade

GEM Suytkade (Grondexploitatie Maatschappij Suytkade) was een samenwerking tussen gemeente Helmond en Van Wijnen (projectontwikkelaar). In 2015 zijn beide participanten overeengekomen de samenwerking te ontbinden en heeft de gemeente Helmond de activiteiten van de GEM Suytkade overgenomen. Door de discussie met Van Wijnen zijn de activiteiten binnen het project in 2015 beperkt geweest. Inmiddels vinden diverse planontwikkelingen plaats, die naar verwachting van de gemeente in 2016 tot grondverkoop gaan leiden. Suytkade is een verliesgevend project.

De boekwaarde ultimo 2015 bedraagt € 23,5 miljoen. De gemeente verwacht het project af te sluiten met een verlies van € 16,2 miljoen. Hiervoor is een voorziening gevormd. De nog te realiseren opbrengsten bedragen € 18,8 miljoen. De nog te realiseren kosten bedragen € 10,4 miljoen en betreffen kosten bouw- en woonrijp maken. Binnen het project heeft volledige grondverwerving al plaatsgevonden. De gemeente rekent een lagere rente toe aan het project, dan dat in de GEM Suytkade werd gedaan. Dit heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de voorziening.

De gemeente heeft een position paper opgesteld voor dit project. Wij hebben deze en de afwikkeling van de overeenkomst inhoudelijk beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat het project conform de uitwerking van de overeenkomst is verantwoord. De waardering van het project is aanvaardbaar.

Centrum

De boekwaarde ultimo 2015 bedraagt € 8,1 miljoen. Het verwachte verlies van dit project is € 8,3 miljoen. Voor dit verwachte verlies is een voorziening gevormd. De nog te realiseren kosten bedragen € 12,3 miljoen en de nog te realiseren opbrengsten bedragen € 12,5 miljoen. Op dit moment loopt nog discussie met Woonpartners over een plandeel, hierdoor lijken de te maken kosten wat achter te lopen op schema, desondanks is de looptijd van dit project niet aangepast. De nog te realiseren kosten hebben met name betrekking op kosten bouw- en woonrijp maken en exploitatiekosten.

Per saldo is de grondexploitatie licht verbeterd (voorziening neemt af met € 0,4 miljoen), hetgeen voornamelijk wordt veroorzaakt door de verlaging van de parameter kostenstijging (effect € 0,2 miljoen) en de parameter opbrengstenstijging vanaf 2018 met 1,5% (effect € 0,2 miljoen).

De gemeente heeft een position paper opgesteld voor dit project, die wij inhoudelijk hebben beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de waardering van het project aanvaardbaar is.

7. Financiële positie en resultaat

Algemene beschouwing

In de paragraaf "Weerstandvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is de financiële situatie uiteengezet. In de paragraaf is tevens opgenomen welke potentiële risico's de gemeente loopt en welk weerstandvermogen benodigd is ter dekking van deze risico's. De risico's en beschikbare weerstandscapaciteit zijn onderverdeeld naar structurele en incidentele posten. Ultimo 2015 resulteert dit in een benodigd weerstandvermogen van € 52,4 miljoen (2014: € 11,5 miljoen). De weerstandscapaciteit ultimo 2015 wordt door de gemeente berekend op € 61,2 miljoen (2014: € 19,3 miljoen). De ratio tussen capaciteit en risico is daarmee 1,17. Dit past niet binnen de streefwaarde tussen 1,5 en 2,0 die de gemeente Helmond ambieert. Deze ratio wordt met name veroorzaakt door de ratio van het grondbedrijf. Wij adviseren de gemeente gedurende het jaar ratio weerstandvermogen te bewaken en inzichtelijk te maken niet alleen een inschatting in financieel belang, maar ook in tijd te maken.

In jaarrekening 2014 hanteerde de gemeente een andere berekeningswijze voor de berekening van de ratio. Hierdoor is deze niet vergelijkbaar.

Het positieve saldo van baten en lasten voor bestemming bedraagt in 2015 circa € 27,7 miljoen (2014: ca. € 6,6 miljoen negatief). De (per saldo) onttrekking uit de reserves bedraagt ca. € 18,4 miljoen (2014: toevoeging € 15,7 miljoen) waardoor gerealiseerde resultaat ca. € 46,1 miljoen voordelig bedraagt (2014: € 9,1 miljoen voordelig). Bij de aangepaste begroting was nog uitgegaan van een gerealiseerd positief resultaat voor bestemming van circa € 15,7 miljoen. De toelichting op de afwijkingen ten opzichte van de primitieve en gewijzigde begroting is opgenomen in hoofdstuk 3 Beleidsprogramma's van de Jaarverantwoording 2015.

De belangrijkste afwijking betreft de grondexploitaties waarbij het resultaat voor bestemming bijna € 28 miljoen beter is dan verwacht. **Wij adviseren de gemeente eerder in het jaar een volledige doorrekening van de grote projecten uit te laten voeren om deze grote effecten in de jaarrekening te voorkomen maar dit eerder inzichtelijk te krijgen. Intern is dit punt reeds in beleid omgezet waarbij voor majeure projecten in 2016 in de 2^e berap de verwachte effecten over 2016 reeds zullen worden gerapporteerd.**

8. Single information Single audit (SiSa)

8.1 Geen controleverschillen in de SiSa bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten, Artikel 5 lid 4, dienen wij te rapporteren over de fouten en onzekerheden van de SiSa regelingen.

Code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
D9	Onderwijs achterstandenbeleid 2011-2015	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
D10	(Volwassenen)Onderwijs (participatiewet) 2015-2017	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (inclusief bestrijding spoorweglawaaï)	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
E11B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
G1A	Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) - totaal 2013	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB – gemeente 2015	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2014 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) – gemeente 2015	Niet van toepassing	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling

8. Single information Single audit (SiSa)

8.2 Samen investeren BrabantStad

BrabantStad is het samenwerkingsverband van de vijf grootste steden van Noord-Brabant Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en de provincie. BrabantStad werkt met meerjarenprogramma's, waarin voor meerdere jaren vastgelegd wordt wat de uitgangspunten zijn en welke resultaten verwacht mogen worden. Zowel de provincie als de vijf steden willen in vervolg op de eerdere successen een veelheid aan aansprekende projecten van de grond tillen.

Over de stedelijke programma's en projecten vanuit BrabantStad wordt door de gemeenten verantwoording afgelegd in de gemeentelijke jaarverslagen en in de projectverantwoording. Hierbij is aansluiting gezocht bij de wijze van verantwoording overeenkomstig SiSa, dat wil zeggen door middel van een afzonderlijke bijlage, die onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke jaarrekening met een totale realisatie over 2015 ad € 2,3 miljoen.

Wij hebben de controle op deze regelingen uitgevoerd op basis van de door uw college opgemaakte bijlage en de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2015. Wij hebben bij de controle op de regelingen van Samen Investeren in BrabantStad geen fouten geconstateerd.

9. Aandachtspunten vanuit de rekenkamercommissie

9.1 Controle op onkostendeclaraties College

Op verzoek van de rekenkamercommissie hebben wij een controle uitgevoerd op de onkostendeclaraties die door de leden van het College over 2015 zijn ingediend. Wij hebben vernomen dat de procedure omtrent onkostendeclaraties per januari 2014 aangescherpt is. Op hoofdlijnen is de procedure voor 2015 als volgt:

- Alle onkostendeclaraties van het College worden geautoriseerd door de gemeentesecretaris of een andere bevoegde functionaris ressorterend onder de gemeentesecretaris na inhoudelijke controle;
- Maandelijks tekent ieder collegelid een overzicht met de door hem/haar ingediende declaraties over de voorgaande periode en het overzicht van de collectieve declaraties voor akkoord;
- De voor akkoord getekende maandelijkse overzichten worden per kwartaal gepubliceerd op internet.

Op basis van een deelwaarneming hebben wij vastgesteld dat de onkostendeclaraties zijn geautoriseerd door de gemeentesecretaris.

Bij het uitvoeren van de controle op de onkostendeclaraties viel ons op dat de declaraties per collegelid separaat op een grootboekrekening worden geboekt en dat de reiskosten via de salarisadministratie worden geadministreerd. Hierdoor zijn relatief veel handelingen en controleslagen nodig om per bestuurder tot een totaaloverzicht van de ingediende declaraties te komen. Hoewel wij bij het uitvoeren van de controle op de onkostendeclaraties geen onregelmatigheden hebben geconstateerd, adviseren wij u de administratie dusdanig in te richten dat op eenvoudige wijze per bestuurslid een totaaloverzicht van de declaraties kan worden verkregen.

Wij hebben begrepen dat de procedure voor onkostendeclaraties met ingang van 2016 nog verder worden geoptimaliseerd. Wij hebben de procedure vanaf 2016 niet inhoudelijk beoordeeld.

10. Opvolging actiepunten uit managementletter

10.1 Opvolging attentiepunten managementletter

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente de volgende actiepunten heeft uitgevoerd op basis van de door ons aangegeven actiepunten naar aanleiding van de interim-controle.

ML-punt	Beschrijving ML-punt en actiepunt	Opvolging door gemeente Helmond	Conclusie Baker Tilly Berk
3.1	Wij verzoeken u de VIC die nog plaats moet vinden zo spoedig mogelijk uit te laten voeren, zodat eventuele opvolging van geconstateerde bevindingen nog voor de jaarrekeningcontrole kunnen worden uitgevoerd. De werkzaamheden door de VIC dienen tevens zichtbaar te worden gedocumenteerd, zodat wij deze kunnen beoordelen.	De IC heeft plaatsgevonden en is zichtbaar gedocumenteerd.	Het actiepunt is opgevolgd.
3.3	<i>Grondexploitatie: Interne beheersing grondexploitatie:</i> Actualiseer de position papers naar de situatie per jaareinde 2015 en analyseer afwijkingen ten opzichte van voorgaand jaar.	De position papers voor de meest risicovolle projecten zijn geactualiseerd naar de stand van 31 december 2015.	Het actiepunt is opgevolgd.
3.4	<i>Rechtmatigheid lasten en/of balansmutaties:</i> De workflow dient volledig ingericht te zijn met inbegrip van de aanbevelingen die zijn aangekaart. Wij zullen dit bij de jaarrekeningcontrole moeten beoordelen om het onderliggende risico te ondervangen. Deze werkzaamheden zijn niet in scope van onze controleopdracht. Stel daarnaast de omvang vast van opdrachten die door niet bevoegde functionarissen zijn geautoriseerd.	De workflow is pas ingericht vanaf boekjaar 2016.	Tijdens de controle hebben wij geen onregelmatigheden met betrekking tot het niet navenen van de mandaatregeling onderkend

10. Opvolging actiepunten uit managementletter

ML-punt	Beschrijving ML-punt en actiepunt	Opvolging door gemeente Helmond	Conclusie Baker Tilly Berk
3.5	<i>Inkopen: onrechtmatigheid bij aanbesteden:</i> Wij verzoeken u ten behoeve van de jaarrekeningcontrole een spend analyse uit te voeren per credit over een periode van vier jaar t/m eind 2015. Geef per credit waarvan de omvang de Europese aanbestedingsregels overschrijdt aan welke aanbestedingsprocedure is gevolgd.	De spendanalyse is uitgevoerd, deze heeft geleid tot een door de VIC geconstateerde onrechtmatigheid.	Het actiepunt is opgevolgd. Door BTB is aanvullend een onrechtmatigheid geconstateerd.
3.6	<i>Benodigde acties sociaal domein:</i> Naar aanleiding van de uitkomsten van het actieplan Z&O, in samenspraak met Baker Tilly Berk, bepalen waar de grootste aandachtspunten liggen voor de jaarrekeningcontrole.	Helmond Zorg en Ondersteuning en Baker Tilly Berk hebben regelmatig contact gehad over de aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole, deze zijn tijdig benoemd.	Het actiepunt is opgevolgd.
3.7	<i>WMO/ JEUGD PGB:</i> Wij adviseren u op basis van de door de budgethouders ingediende declaraties in de portal van de SVB een controle in te stellen, waarbij wordt gecontroleerd of de prestatie is geleverd. Eventuele fouten kunnen dan mogelijk hersteld worden. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende periode, adviseren wij u in samenspraak met Baker Tilly Berk te komen tot een optimale controlestrategie, om in voldoende mate de rechtmatigheid van de uitgaven vast te stellen.	Helmond Zorg en Ondersteuning en Baker Tilly Berk hebben regelmatig contact gehad over de aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole, deze zijn tijdig benoemd.	Het actiepunt is opgevolgd. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden zijn rest onzekerheden geconstateerd die in het oordeel zijn betrokken.

10. Opvolging actiepunten uit managementletter

ML-punt	Beschrijving ML-punt en actiepunt	Opvolging door gemeente Helmond	Conclusie Baker Tilly Berk
3.13	<i>Autorisatie crediteurenstamgegevens:</i> De gemeente Helmond dient aantoonbaar te maken dat geen onrechtmatig gebruik is gemaakt van de dubbele bevoegdheid van een aantal medewerkers.	De gemeente Helmond heeft door het aanleveren van aanvullende documentatie aangetoond dat de betreffende medewerkers geen misbruik hebben gemaakt van de dubbele bevoegdheden die ze (mogelijk) tijdelijk hebben gehad.	Het actiepunt is opgevolgd.

11. Actuele ontwikkelingen

In deze paragraaf nemen wij actuele ontwikkelingen op die een rol spelen binnen uw sector.

Bij onze controle hebben wij onderstaande punten niet in alle gevallen specifiek beoordeeld of toegepast op uw organisatie. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om met u van gedachten te wisselen over de gevolgen en beantwoording van mogelijke vraagstukken voor uw organisatie.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Actualiteiten Vennootschapsbelasting
- Actualiteiten BTW

11.1 Actualiteiten vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van toepassing. Dit betekent onder andere dat gemeenten vanaf 1 januari 2016 zijn onderworpen aan vennootschapsbelasting (hierna: Vpb) voor zover zij een onderneming drijven. Vpb is dan verschuldigd tenzij er een vrijstelling geldt, ook wel: 'vennootschapsbelastingplichtig, tenzij'. Een onderneming wordt beoordeeld vanuit het perspectief van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 wel te verstaan. Tot en met 2015 waren gemeenten 'niet vennootschapsbelastingplichtig tenzij'.

Van een onderneming is grofweg sprake, indien gemeenten met activiteiten (zoals grondexploitaties, détachering en dienstverlening) een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid heeft, waarmee wordt deelgenomen aan het economisch verkeer en waarmee (fiscale) overschotten worden gerealiseerd (het zogeheten winststreven). Deze Vpb-definitie kan sterk afwijken van hetgeen doorgaans maatschappelijk en binnen gemeenten als onderneming wordt gezien.

Indien sprake is van een onderneming, is nog niet automatisch sprake van heffing van vennootschapsbelasting. Onder voorwaarden zal één van de vijf nieuwe objectieve vrijstellingen, zoals de vrijstelling voor dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en voor overheidstaken (waarmee niet potentieel met de markt in concurrentie wordt getreden), van toepassing zijn.

Als gevolg van deze wetswijziging moeten gemeenten jaarlijks beoordelen en updaten of en met welke activiteiten een onderneming wordt gedreven. Onze ervaring is dat veel gemeenten hiermee reeds intensief bezig zijn. Uit de inventariserende werkzaamheden blijkt, dat met name het grondbedrijf nadere aandacht vraagt, zeker ook omdat de belangen hier het grootst zijn. Tevens leert de ervaring dat door clustering van activiteiten en een gedegen fiscale kostentoerekening veelal optimalisaties van de Vpb-positie mogelijk zijn.

Veel van de beslissingen binnen de gemeente worden mede door de gemeenteraad genomen. Denk bijvoorbeeld aan het vaststellen van grondexploitaties. Als zodanig kan het handelen van de gemeenteraad impact hebben op de Vpb-positie van de gemeente. Wij adviseren de gemeente dan ook om ter zake actief een Vpb-strategie richting de toekomst te bepalen en te voeren.

11.1 Actualiteiten vennootschapsbelasting (vervolg)

Om de invoering van deze wetwijziging zoveel als mogelijk in goede banen te leiden werken de gemeenten (via VNG), Unie van Waterschappen, IPO, Ministerie van Financiën en Belastingdienst samen in: Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden (hierna: SVLO). De SVLO heeft tot op heden diverse handreikingen en nieuwsbrieven gepubliceerd. Deze publicaties trachten invulling te geven aan vragen die in de sector leven. Vragen over onder andere wanneer sprake is van een 'winststreven' en hoe de fiscale openningsbalans (voor grondexploitaties) moet worden bepaald. Overigens zijn nog niet alle vragen behandeld. In 2016 volgt waarschijnlijk bijvoorbeeld nog een handreiking over de (interne) verrekenprijzen.

Onze verwachting is dat gemeenten actief hun Vpb-positie met de belastingdienst wensen af te stemmen. Het is in Nederland niet ongebruikelijk om concrete fiscale vraagstukken (vooraf) met de belastingdienst af te stemmen en schriftelijk vast te leggen. Horizontaal toezicht is hier een uitvloeisel van. Deze werkwijze heeft ten doel om zekerheid te verkrijgen over de fiscale positie zodat belastingplichtigen en belastingdienst weten hoe moet/kan worden gehandeld. Partijen zullen in beginsel achteraf niet worden geconfronteerd met verrassingen.

11.2 Actualiteiten btw

Gemeenten hebben al lange tijd met btw-heffing te maken. Sinds 2003 geldt hierbij bovendien het BTW-compensatiefonds. Sinds die tijd moeten gemeenten voor alle activiteiten vaststellen of zij deze activiteit uitvoeren (i) als overheid, (ii) als ondernemer in de zin van de btw of (iii) als niet-ondernemer/niet-overheid. Deze splitsing (in de praktijk 'labeling' genoemd) heeft enerzijds gevolgen voor het antwoord op de vraag of over opbrengsten/omzet wel of geen btw moet worden voldaan. Anderzijds is deze labeling ook relevant om vast te stellen of een gemeente de btw op inkopen en investeringen kan declareren bij het BTW-compensatiefonds, kan verrekenen via de btw-aangifte of als kostprijsverhogend moet boeken. Alleen met een juiste labeling kunnen correcte btw-aangiften en een juiste opgaaf BTW-compensatiefonds worden ingediend. Het is dan ook van belang om deze labeling (kruisjeslijst) regelmatig op juistheid en actualiteit te beoordelen. Enerzijds omdat de activiteiten van gemeenten kunnen wijzigen en anderzijds omdat jurisprudentie of wijzigingen in wet- en regelgeving tot aanpassing kunnen leiden.

Leerlingenvervoer

Twee gemeenten voeren op dit moment een procedure over de vraag of zij voor het verzorgen van leerlingenvervoer als ondernemer voor de btw kwalificeren. Deze vraag moet samen worden gezien met de eerder gevoerde procedure over het gehandicaptenvervoer waarin de rechter oordeelde dat de gemeente ondernemer is voor het verzorgen van gehandicaptenvervoer. Dat betekent dat de btw op de inkoop van het vervoer aftrekbaar is en dat de gemeente 6% btw moet voldoen uit de (doorgaans beperkte) eigen bijdragen die zij van de cliënten ontvangt.

Voor het leerlingenvervoer lijkt dit anders uit te pakken. De Nederlandse rechters doen op dit moment geen uitspraak, omdat zij wachten op de uitspraak van het Europese Hof van Justitie (hierna: HvJ). De Advocaat-Generaal – die het HvJ adviseert – heeft eind 2015 geconcludeerd dat een gemeente in beginsel géén ondernemer is voor het verzorgen van leerlingenvervoer.

Echter, deze procedure is nog aanhangig. Wij adviseren gemeenten daarom doorlopend bezwaar te maken tegen de btw-aangiften vanwege het financiële belang. Voor de definitieve afwikkeling is het wachten op de uitspraak van de Hoge Raad. Dat kan nog enige tijd duren.

Sportaccommodaties

Veel gemeenten exploiteren sportaccommodaties in de btw-belaste sfeer volgens de regels van het zogeheten 'gelegenheid geven tot sportbeoefening'. Het gevolg is dat de btw op inkopen en investeringen (doorgaans 21% btw) aftrekbaar is en de inkomsten belast met 6% btw.

Onder druk van Europese jurisprudentie en regelgeving, bestaat de reële kans dat deze regelgeving wijzigt. Hiervoor zal de sportvrijstelling worden verruimd, waardoor gemeenten en andere niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties geen btw meer over de inkomsten hoeven te voldoen en de inkoop-btw niet langer kunnen verrekenen. De staatssecretaris van Financiën heeft nog geen concrete datum genoemd wanneer deze wijziging zal ingaan. Evenmin heeft hij duidelijkheid over een eventuele overgangsregeling gegeven. Wij adviseren gemeenten om bij investeringen in of nieuwbouw van sportaccommodaties met deze wijziging rekening te houden en hierop tijdig te anticiperen.

Erfpacht en andere zakelijke rechten

Per 1 januari 2015 zijn de btw-regels voor de vestiging van eeuwigdurende zakelijke rechten op onroerende zaken (zoals erfpacht en opstal) veranderd. Kort gezegd komt het er op neer dat in de meeste gevallen – ongeacht de hoogte van de canon of retributie – vanuit btw-optiek sprake zal zijn van de levering van die onroerende zaak. Dit heeft mogelijk gevolgen voor door uw gemeente te vestigen of te ontvangen zakelijke rechten, bijvoorbeeld ten behoeve van scholen, woningcorporaties of particulieren. Dit hoeft overigens niet per definitie nadelig te zijn. Het is van belang om de gevolgen van deze wijziging – rekening houdend met de overgangsregeling – vast te stellen. Te meer omdat in de afgelopen jaren ook diverse wijzigingen zijn opgetreden rondom de kwalificatie van het begrip 'bouwterrein' in de zin van de btw.

11.2 Actualiteiten btw (vervolg)

Decentralisatie sociaal domein

Met de decentralisatie van het sociaal domein per 1 januari 2015 is het noodzakelijk gebleken een aantal fiscale maatregelen te treffen teneinde de zorg (WMO en Jeugdwet) niet onnodig duurder te laten worden als gevolg van btw-heffing. Dit heeft geleid tot aanpassing van regelgeving en besluiten van de staatssecretaris. Omdat gemeenten veel keuzevrijheid hebben bij het inrichten van hun werkzaamheden op dit gebied, is het niet mogelijk om de gevolgen tot in detail te beschrijven. Omdat dit voor gemeenten nieuwe activiteiten zijn en het specifieke regelgeving betreft, adviseren wij hieraan nadrukkelijk aandacht te besteden om ervoor te zorgen dat de labeling goed staat en de verwerking van de inkoop-btw goed verloopt.

Uitbreiding koepelvrijstelling voor samenwerking

Op 16 februari 2016 heeft de staatssecretaris van Financiën aangegeven de koepelvrijstelling en de doorschuiffaciliteit/transparantiemethode te verruimen voor samenwerkingen in het kader van een ambtelijke fusie (vaak in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling). Hierdoor kan het deel niet-verrekenbare btw beperkt blijven tot het deel dat bij de deelnemende gemeenten zelf niet aftrekbaar is. Doet deze situatie zich bij uw gemeente voor, dan is het raadzaam om de gevolgen van deze verruiming in kaart te brengen. Aan de verruiming wordt overigens geen terugwerkende kracht toegekend.

Ontvangst beschikking BTW-compensatiefonds

Medio 2016 ontvangen gemeenten van de Belastingdienst de beschikking voor hun bijdrage uit het BTW-compensatiefonds. Deze beschikking is in beginsel gebaseerd op de door de gemeente ingediende opgaaf. Mocht twijfel bestaan over de juistheid van de opgaaf/beschikking dan adviseren wij tijdig bezwaar te maken tegen de beschikking. Dat moet gebeuren binnen zes weken na dagtekening.